

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt III. Quæ Sfondratus in Germania egerit, & quæ Romam scripserit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

1547.

C A P V T III.

Quæ Sfondratus in Germania egerit, & quæ Romam scripserit.

PEr hæc tamen res parabatur in lucem publicam proditura, ubi seu per dissidium, seu per concordiam effectrix causa ad inducendam materiæ formam admoueretur. Spes aderat, legatione Sfondrati discordias sedatum iri, ob datam ipsi facultatem conueniendi eâ ratione, quam Mendoza excogitarat: sed longè alius à concepta spe rei exitus fuit. Legatum primò audiit Cæsar Bambergæ, ^a ubi substiterat, Augustam ad celebranda Comititia transiturus. Ille post gratulationem de reportatis victoriis aggressus est rem insinuare, cuius gratiâ prius fuerat instituta legatio, Britannicam scilicet expeditionem; tamen haud ignarus repulsæ, quam acceperant Nuntius, cum Pontificis nomine id ipsum proposuerat, & Pappalia, à Polo ea de causâ missus ad Cæsarem. Dixit nihilominus Legatus: Quamquam quo tempore ipse proficiscebatur, Cæsar bello Germanico esset implicitus; sibi tamen iniunctum à Paulo, ne præmitteret tam egregium opus proponere, cum speraret Pontifex, Cæsari ante accessum Legati, victoriam de hæreticis à Deo concessum iri, adeoque opportunitatem expeditionis Anglicæ capessendæ, sicut postea euenerat. Cæsarem, ab Anglo læsum tum sanguinis tum dignitatis violatione, tum etiam ob eam causam Religionis mutatione, haud posse à Legato credi ex animo dixisse, Nolle se huiusmodi labore implicari. Respondit Carolus; Suis in Germania rebus plus à se curæ deberi, ubi post relatam victoriam multum adhuc laborandum supererat ad victoriæ fructus decerpandos; cum præsertim haud ritè secum actum fuisset, dum alienâ gratiâ ipse duces egerat (indicans repudiatam à Paulo fœderis continuationem) ac denique sibi satietatem esse bellandi. Legatus accepto disertæ repulsæ tenore, fastidio irâque permixtæ, quæ repulsas præteritas confirmabat, censuit, officia sibi minimè impendenda causæ insperabili, sed eam silentio commisit, sicut ipse Farnesio significauit, & sicut postmodum ex pleno eius litterarum commentario constat. Quare commentitium est quidquid insuper addit Suauis de iis, quæ super eare apud Cæsarem à Legato acta fuerint, ea benignè de more interpretatus, non quasi adipiscendæ Britannicæ gratiâ, sed Cæsaris implicandi. At ex altera parte, ea quæ verè Sfondratus egerit, & nos memorabimus, aut supinâ aut inuidâ taciturnitate idem inuoluit.

Secun-

^a Litteræ
Sfondrati ad
Farnesium
Card. Bam-
bergæ, 7. Iu-
lij 1547.

2. Secundo loco Legatus curandam Concilij vnitatem proposuit; ostendens, quàm illa necessaria & dignitati & vtilitati Ecclesiæ foret: ac in medium protulit temperamenta sibi Romæ subministrata, ibique Mendoza probata. Ad hæc Cæsar: Bellum à se non humanâ ambitione, sed Diuinæ causæ studio susceptum fuisse, eiusque rei luculenta in dies testimonia proditura. Huiusce piæ voluntatis suæ præmia à se agnosci miros inopinatosque progressus, quibus arma sua Deus prouexerat: non posse in Germania Religionem componi, nisi reposito Tridenti Concilio; quod sibi perspicuum erat, compluribus præsertim hæreticis eâ promissione reconciliatis. Se nihil dubitare, id esse in potestate Pontificis, præsertim si verum erat quod Pontifex affirmabat, se inscio Synodum fuisse translata, adeoque vanescere omnem speciem, quâ ad translationem tuendam obstringeretur: obtentam translationi causam, hoc est morbi suspicionem, præterquam quòd ea legitima non fuerat, iam omnino cessasse. Id nisi fieret, prævideri à se in grauissima incommoda offensum iri, sed omne detrimentum in culpæ auctorem casurum.
3. Rogauit Legatus, ne tantum Cæsar pietati suæ tribueret, vt aliter de aliena sentiret; neque par esse, neque fieri posse, vt Synodus regrederetur Tridentum, vbi Patres inuiti degebant, nisi ingens aliquod Religionis emolumentum eorum reditum honestiorem facilioremque redderet. Illud igitur, quod cum Mendoza conuenerat, amplectendum; vt nimirum prius Germani & præterita illius Synodi Decreta reciperent, & futuris se subderent: quod etiam in ipsius Cæsaris decus redundaret, tamquam in auctorem reuocati Tridentum Concilij cum tanto Ecclesiæ honestamento atque compendio. At Cæsar, qui nolebat promissis acquiescere ab incerta conditione pendentibus, dixit, Ea non ad expediendam rem, sed ad subterfugiendam proponi; cum in comperto esset, obstacula non defutura in conuentu Cæsareo, ne res progredi posset. Hic verò ex vna parte Legatus obiicere, Quænam foret indignitas, si Concilium quasi per vim Tridentum repelleretur in gratiam Germanorum, atque iidem postea illud contemnerent, plures ipsum oppugnant, omnes absentes, vt iam contigerat. Ex altera Cæsar contendere, Quidquid tandem euenisset, eam vnicam viam superesse, quâ posset Pontifex apud Deum hominesque suam causam probare.
4. Denique Legatus institit, vt certè interim recentis fauore victoriæ Germaniam ad Synodi superiora Decreta excipienda & seruanda compelleret; ita palam futurum, ipsum Dei causâ militasse, ac

1547. vicisse. His reposuit Carolus; Se probè nosse, Legatum plenè documentis instructum aduenisse: at nolle aliud repetere, nisi suo se muneri haud defuturum in eo quod posset Religioni prodesse; sed optare pariter, vt suo quoque munere alij fungerentur. Tum Legatus, Idem, ait, esse Pontifici propositum: quapropter cùm de re nihil inter se discreparent, sed de modo rei conficiendæ opportuniore, ne grauaretur Cæsar id maturè perpendere, gnarus, Oratorem Mendozam, adedò huiusmodi negotiorum peritum, propositis conditionibus acquiescere. At contrà Cæsar: Haud mirum videri, Mendozam decipi potuisse; nec sibi ad id longiore meditatione opus esse, de quo verè se magis quàm de bello cogitasse affirmabat.

Legatus acceptis tam ieiunis, tam acerbis, tam obfirmatis responsis ad singula quæ protulerat, consilium cepit, quo aut Cæsar cogereetur spem aliquam melioris exitus præbere, nisi animum tam obduratum gereret, quàm verba prodebant; aut à Cæsare omni spe sibi præcisâ, virtutem atque constantiam in Legato proferret, vitato inutilis inuisæque moræ dedecore. Idcirco, *Quando, inquit, Auguste Cæsar tam obfirmatè respondes, satius duco haud ampliùs Maiestati tuæ exhibere molestiam, tuâque pace abeundi veniam postulare.* Ad inexpectatam quam ille petierat abeundi veniam, frigidè Cæsar; Id liberum esse Legato. Hic verò vrgere non destitit, subdens, Infructuosam illic moram haud sibi opportunam videri. Carolus, qui sperauerat apud Legatum in mandatorum calce ampliora residere quàm quæ prima pagina in primo congressu de more præferat, sensit se ex improviso eâ persuasione fraudatum; cupiensque non tam citò negotium abrumpere, sed simul sollicitus tuendæ dignitatis, subiecit, Possè Legatum ea de re maturiùs cogitare. Hic verò, Se cogitaturum; sed Cæsarem precari, ne graue illi esset rem quoque secum perpendere. Atque hic colloquij finis. De pace cum Gallia nihil insinuauit Legatus; tum quòd Pontifex idoneus conciliandæ cum aliis pacis sequester minimè videretur, cùm eam secum conciliare non posset; tum quòd Gallicus Orator ad illam transigendam expectabatur.

Hæc tam propria discedendi venia, quam Sfondratus petierat, Romæ illaudata: ^b præterea ob reiectas à Cæsare condiciones, quas Mendoza probauerat, Legatus reprehensus, quasi haud plenè rationes protulisset, cùm eas in litteris de congressu cum Cæsare haud recenseret. Verùm ille, quod spectabat ad veniam abeundi, suam causam sustinuit, affirmans, id vnum emolumentum ab illo colloquio decerptum. Quod spectabat ad alterum, mirari se, quòd metirentur

^b Litteræ
Sfondrati ad
Farnesium,
ultimo Iulij
1547.

tur

tur quæ in prolixo congressu pluribus differta fuerant, compendiariâ vnius pagellæ narratione. Sed vbi opus spei artificis non respondet, semper peccatum quaritur in instrumento; & quemadmodum superiorum causarum effecta nonnisi inferiorum vitio corumpuntur, ita Principum consilia nonnisi ministrorum inertiâ in irritum recidere posse creduntur. Quare quantæ in ministrò sapientiæ est, in rebus prosperis ne se venditet, de solertia sua parcè loqui; tantæ pariter in aduersis prudentiæ est, vt se purget, referre pluribus quidquid actitauerit, sustinuerit, tentauerit, cogitauerit.

7 Legatus vnâ cum rei à se gestæ narratione significauit quid ipse sentiret: id temporis opportunum non esse Bononiæ Synodum retineri, quòd Italicorum Præfulum frequentia, & exterorum raritas, Prouincialis, non Oecumenicæ Synodi speciem præ se gerebat: quòd eandem Patrum numerus addictorum Pontifici, eorumque statio in Pontificia ditione suspectam populis reddebant, cum controuersia tunc feruescentes, ferè omnes Apostolicam Sedem peterent, quod non contigerat, cum ab Ecclesia Concilia Rômæ fuerant celebrata; adeoque exempla non commodè aptari. Etenim cum Cæsar eam Synodum palàm auersaretur, timendum esse, ne pro Imperij amplitudine in schisma prorumperet; nihil autem corpori magis esse lethale, quàm diuisionem membrorum. Postremò, quia Carolus & iratus & victor, tametsi abhorreret à schismate, posset aliâ ratione negotium faceßere, atque ita secum differere: Quæ ad Religionem spectant, in Comitibus agenda non sunt, sed in Concilio, quod Bononiæ habetur, nec inde dimoueri potest: cum autem huiusmodi Concilium cunctis extra periculum metumque sit oporteat, ego verò Protectoris Ecclesiæ partes agam; meum est cum exercitu ipsum adire, ac tutum reddere. Proinde suadere se, vt per Diploma Synodus intermitteretur, in quo apposita esset hæc causa, A Comitibus, seu proximis seu iam inchoatis, spem fieri, ob Cæsaris victorias redituram ad Ecclesiæ sinum Germaniam, adeoque exitum prius expectandum, quàm ad dogmatum morumque sanctiones progredierentur.

8 Hæc Romam Legatus: non tamen omnem mouere lapidem omittebat, si posset per Augustanum Cardinalem, Albanum Ducem, Cæsarisque Confessarium, viros Apostolicæ Sedi propitios, auctiores conditiones obtinere. Verum quòd hi Religionis studio præstabant magis, impensiusque Sfondrati petitionibus fauebant, eò vehementius iidem instabant, vt Tridentum Synodus remigraret; quoniam cum alia ipsis non obuersaretur componendæ Eccle-

1547.

Epist. ad
Maffium,
vlt. Iulij
1547.

fiæ ratio, eam vel tamquam certam existimabant, vel tamquam vnicam, quamuis dubiam, tentare cupiebant. His permotus Legatus, rationum momenta litteris ad Maffium^o datis, qui Pontifici in negotiis Principum à Secretis erat, Romam perscripsit; contestatus, malle se obreftationes hominum sua verba iniquè interpretantium subire, quàm experiri conscientia morfus, suum silentium infidelitatis notâ damnantis; Cæsarem in efflagitando Tridenti Concilio inflexibilem esse. Si opponebatur, Id nonnisi eiusdem Concilij consensu mouendum; ab eo pro certo poni, id à Pontificis nutu pendere. Si postulabatur, vt Patres, qui Tridenti subfiterant, ad delendam contumacia labem Bononiam peterent; responfionem esse, id facile quidem effectum iri, vbi certò prius de futuro Decreto constaret: verum nonnisi ad interponendam moram id ipsum profuturum, cum Episcopi Tridenti degentes nullam Synodi functionem haberent, adeoque nihilo magis reos censendos, quàm reliquos pariter absentes. Hic verò nosse lectorem haud pigeat, hoc Sfondrati dictum Concilij Legatis Româ indicatum verbis mutilis ac flexilouis, hoc est, *Tridentinos Patres haud magis quàm reliquos reos esse putandos*, intellectum ab illis fuisse, quasi diceret, *Reliquos Patres Bononiam profectos*. Atque vti huiusmodi sententia comprobatio longè abhorrebat à calamo Pontificij Legati, ita bilem illis eommoit, acerbisque eorum confutationibus reiecta est. Adeò in epistolis negotia pertractantibus nulli rei magis quàm claritati studendum est.

Pergebat Sfondratus: Si adduceretur superior inutilis mora Concilij, duos annos impensa Tridenti ad Germanos præstolandos; reponi ab illis, variasse rerum conditiones, ex quo victoria Caroli Catholicos belli curis exsoluerat, hereticis verò contumacia arrogantiã ademerat. Si Tridento reluctabantur quasi loco non libero, videri Cæsarianis euinci contrarium ex tot Decretis illic habitis contra Cæsaris votum in dogmatum negotio, & tamen ab eodem toleratis. Postremò, si verebantur, ne Synodus in huiusmodi vrbe collocata posset res novas moliri siue in deligendo Romano Pontifice, vbi Sedes vacasset, siue in ipsius auctoritate coarctanda per disciplina reparationem; idem rationum robur militasse pariter, & non iuuisse, cum primùm Synodus Tridenti posita est; nec minùs etiam militare vbi persisteret Bononia, modò plenà libertate frueretur: nihilominùs offerre Cæsarem hac in re quidquid securitatis opus esset. Ex altera parte, si Bononia Concilium absolueretur, enumerabat Sfondratus pericula superioribus litteris exposita.

Varia

Varia demum proponebat consilia, sed per speciem studij potiùs quàm comprobationis, cùm in singulis difficultatem obseruaret; relinquens proinde, vt Pontifex ex huiuscemodi sumptionibus conclusionem pro sua prudentia deduceret. 1547.

10 At Paulus, vti Sedis Apostolicæ studiosus recusabat Tridentum rursus amandare Concilium absque certo aliquo Ecclesiæ commodo & cohonestamento; ita pacis appetens facilem se ad^d medium aliquod consilium ostendebat, cuiusmodi esset, Synodum Ferrariam adducere, cuius dominus ob Mutinæ Rhegiique Principatum erat in Cæsaris clientela. Cæsariani verò non tam Bononiæ infensi erant, quia Pontifici obtemperabat, quàm Tridenti cupidi, quia erat opportuna Germaniæ, & fortassis^e tuendæ dignitatis curâ solliciti: non intelligentibus sæpè Principibus, summam ipsorum dignitatem in vna subiectorum populorum felicitate sitam. Per eos dies Pontificem iam decrepitum grauis morbus inuasit; qui quò propinquius periculum minabatur, eò maiorem trepidationem incussit, si forte vacante Sede Oecumenica Synodus inter Germanos extaret in ea rerum hominumque conditione; neque in hoc satis cautionis haberi posse à Cæsare videbatur.

d Litteræ Sfondrati ad Farnesium, 1. Augusti 1547.

e Sfondrati ad Farnesium litteræ, 10. Augusti 1547.

11 Ex altera parte gliscebat in dies in animo Caroli abalienatio à Pontifice^f ob Gallicas Horatii Farnesij nuptias, Purpuramque in Henrici Regis gratiam Guisio traditam: & quod Paulus æqualitatem, mediique constantiam appellabat, Cæsar coniunctionem, fœderisque nexum interpretabatur. Quapropter vt in morbis pertinacibus quædam naturæ motio expectatur, quæ opportuno remedio viam monstret, ac sternat; perinde tunc quiddam lucis commodique sperabatur ad ineundam concordiam ex aliquo euentu Comitiorum, quæ^g ineunte Septembri Religionis potissimum gratiâ Cæsar inceperat. Sed quo pacto laudatus ille Philosophus apud Aristotelem notauit, tempus non magis mereri doctissimi quàm indoctissimi notam, cùm ipsum æquè scientiæ atque obliuionis auctor sit, ita non minùs idem ingentium turbarum conciliator quàm concitator est; quippe quod per suas vicissitudines quandoque mortales in concordiam reuocat, sed non minùs quandoque extra omnem concordiæ aleam præcipitat; quod in iis quæ narramus elucet. Idcirco à tempore beneficium præstolari, prudentiæ quidem est, cùm aliunde peti nequit; at cùm solertia id nobis offert, ignauiæ.

f Litteræ Sfondrati ad Farnesium, ultimo Iulij, & ad Mafseiam, 7. Augusti 1547.

g Litteræ Sfondrati ad Farnesium, 6. Septembri 1547.